

INHOUD

- p. 1/ “Vragen staat vrij” – “Kan u even de boekhouding van uw klant doormailen aub?”
- p. 5/ Taks op de effectenrekeningen : stand van zaken

“Vragen staat vrij” – “Kan u even de boekhouding van uw klant doormailen aub?”

U zal het ook al meegemaakt hebben. De fiscus durft al eens – naar aanleiding van een nakende fiscale controle van uw klant en specifiek ter voorbereiding daarvan – te vragen om de gehele boekhouding van haar/hem op voorhand [digitaal] over te maken. Vaak stuurt de fiscus zelfs een handleiding van uw specifiek boekhoudprogramma mee, zodat u de gevraagde gegevens gemakkelijk digitaal kan verzamelen. Tot voor kort gebeurde dit vaak onder “dreiging” van boetes, maar de laatste tijd gaat het eerder om een vriendelijke uitnodiging. En dat heeft een reden. Maar hoe hiermee omgaan, wetende dat u als boekhouder “belast” bent met een rigide beroepsgeheim?

1. Fiscale controles – algemene spelregels

Zoals geweten, lopen de controleregels inzake inkomstenbelastingen en btw min of meer gelijk, al geeft de – minder geformaliseerde – btw-procedure wel ietwat meer “controlemacht” aan de btw-ambtenaren, en deze laatste zijn dan nog van oordeel minder door strikte controletermijnen te zijn gebonden. Niet verwonderlijk dus dat fiscaal onderzoek vaak btw-technisch gedreven is...

Wat er ook van zij, beide fiscale wetboeken voorzien in een “getrapt” controlesysteem, al is dat – toegegeven – niet *expressis verbis* in de wetboeken vastgelegd.

De eerste controlemogelijkheid betreft het “boekenonderzoek”¹, zeg maar een “Theevisite” op het bedrijf van uw klant. “Wilt u uw (digitale) boeken eens laten zien”? De fiscus moet dit dus vragen (“op haar verzoek”), en de belastingplichtige heeft een zekere meewerkplicht, al staat dit ook niet met zoveel woorden in de wetteksten. Meer zelfs, indien er niet wordt meegewerkt (wat dus blijkbaar ook een optie kan zijn...), riskeert men administratieve boetes en een ambtshalve aanslag (met omkering van de bewijslast tot gevolg). En kan de fiscus, althans volgens het Gentse Hof², alle ingebrachte kosten van een sales manager verwerpen, met een belastingverhoging van 50% er bovenop, omdat deze absoluut niet wou meewerken. Meer nog, kreeg een advocaat een dwangsom van 500 euro per dag opgelegd, opdat die de – geanonimiseerde – derdenrekeningen zou overmaken aan de fiscus³.

Zijn er dan na het boekenonderzoek nog onduidelijkheden, dan kan de fiscus een vraag om inlichtingen (beter: toelichtingen) zenden⁴. *Fishing* is uit den boze, daar is iedereen het over eens, ook de fiscus.

1 Art. 315 ev. WIB 1992 en 61 WBTW.

2 Gent 9 oktober 2017, *Fisc. Act.* 2019/01, 12-13.

3 Gent 15 juni 2010, *Fisc. Koerier* 2010/16, Pag. 625 – 631.

4 Art. 316 WIB 1992 en 62 WBTW.

En vervolgens blijft er wat men pleegt te noemen de fiscale visitatie⁵, zowat te vergelijken met “Komen eten”, waar de fiscus de eettafel kan verlaten en ook in de keuken (of elders) kan komen snuffelen, en misschien zelf(s) kasten opentrekken (?).

Hoewel de huisvisitatie niet het voorwerp van dit artikel uitmaakt, moet toch een arrest van het Grondwettelijk Hof in herinnering moet worden gebracht⁶, waarbij het Hof de betreffende artikelen inzake huisvisitatie (319 WIB 1992 en 63 WBTW) weliswaar niet ongrondwettelijk acht, maar waarbij het Hof in het arrest onder B.10 in niet mis te verstane bewoordingen het volgende stelt (en de fiscus/BBi negeert dit wel een keer): *“Ze staan de bevoegde ambtenaren evenwel niet toe zich met dwang de toegang tot de beroepslokalen te verschaffen wanneer de verplichte medewerking niet wordt verleend. Mocht de wetgever een dergelijke afdwingbaarheid van de toegang tot de beroepslokalen, zonder de instemming van de belastingplichtige hebben beoogd, dan had hij daarin uitdrukkelijk moeten voorzien en de voorwaarden daartoe moeten omschrijven, wat niet het geval is”*. En verder onder B.11.3 *“De in het geding zijnde bepalingen laten de bevoegde ambtenaren evenwel niet toe om de inzage van de bedoelde boeken en stukken of bescheiden eigenmachtig af te dwingen indien de belastingplichtige zich daartegen verzet. Mocht de wetgever een dergelijke afdwingbaarheid hebben beoogd, dan had hij daarin uitdrukkelijk moeten voorzien en de voorwaarden daartoe nauwkeurig moeten omschrijven, wat niet het geval is”*. Het lijkt uw taak te zijn bij meer bewogen huisvisitaties de fiscus hierop zeker te wijzen.

Al deze (getrapte) controlemaatregelen moeten de fiscus toelaten om tot een correcte (controle/eventueel) taxatie te kunnen overgaan. Op de vraag of de fiscus een taxatie op onrechtmatig bekomen gegevens mag steunen, komen we later op terug, al kan alvast worden gesteld dat de (Belgische) rechters vaak de hand boven het hoofd van de fiscus houden, dus geen goed nieuws voor de belastingplichtigen, al is er wel hoop.

In de praktijk lijkt het er evenwel op dat de fiscus vooraleer hij ter plaatse komt, alvast zijn dossier wenst voor te bereiden en u of uw cliënt alvast de boekhouding opvraagt.

De hamvraag hierbij is in welke mate hieraan gevolg kan worden gegeven: moet de volledige boekhouding elektronisch worden overgemaakt aan de fiscus?

5 Art. 319 WIB 1992 en 63 WBTW.

6 GwH 12 oktober 2017, 116/2017, *Fisc. Act.* Nr. 2017/36, 1-6.

2. Pro memorie: waar moet de boekhouding “(bij)gehouden” worden?

Het verdient grote aanbeveling om de boeken en bescheiden na boekhoudkundige verwerking onverwijld terug over te maken aan uw klant, ook al is dat vaak niet de meest praktische oplossing. Behoudens “toegestane afwijking” door de fiscus, moeten afgesloten boekjaren immers bij de belastingplichtige zelf worden bewaard⁷. Wanneer u dan als (gemandateerde) boekhouder wordt aangeschreven (vb. via een vraag om inlichtingen of als voorbode van een controle ter plaatse⁸), dan is uw antwoord eenvoudig: *“Vraag het maar aan mijn klant”*.

3. Beroepsgeheim en onrechtmatig bekomen gegevens

Zijn de stukken nog bij u, of bij uw klant – maar deze laatste verzoekt u om bijstand –, dan moet er onmiddellijk grote waakzaamheid zijn, gelet op uw (strafrechtelijk beteugeld) beroepsgeheim⁹. Dat slaat principieel niet op de wettelijk verplichte boeken en verantwoordingsstukken van uw klant, maar wel op al de rest, zoals allerhande werkdocumenten en eender welke communicatie met uw klant, wat de fiscus ook als dusdanig toegeeft¹⁰. Zelfs zaken die u bij het uitoefenen van uw beroepswerkzaamheden heeft vastgesteld of die uzelf ontdekt, vallen onder uw beroepsgeheim¹¹. Belangrijk: enkel uzelf waakt over de inhoud en draagwijdte van uw beroepsgeheim, uw klant kan u er niet van ontslaan¹², in tegenstelling tot wat principieel wel het geval is met de beroepsdiscretieplicht.

Wanneer u bijgevolg de boekhouding van uw klant voorafgaandelijk overmaakt aan de fiscus, dient u ervoor te zorgen dat allerhande werkdocumenten alsook de communicatie met uw klant worden uitgefilterd.

Daarbij is het essentieel dat u – zelfs voor de “niet-gedekte” stukken – zoals bij wijze van voorbeeld aan- en verkoopfacturen, afschrijvingstabellen, ..., een specifiek mandaat krijgt van de klant om informatie te kunnen overmaken aan de fiscus, de fiscus te woord te kunnen

7 Art. 315, lid 3 WIB 1992.

8 Vb. art. 316 resp. 315 WIB 1992.

9 Art. 58 Wet 22 april 1999 (juncto art 458 Strafwetboek); art. 19 KB van 18 juli 2017 tot goedkeuring van het reglement van plichtenleer van het BIBF.

10 Com. IB 92 322/8.

11 Cass. 2 juni 2010, P.10.0247.F, www.juridat.be.

12 J. David, E. STROOBANTS en C. BAYART, “Preventief handelen of reageren op een verzoek tot informatie vanuit de fiscale administratie”, *Acc. & Tax*, nr. 3/2017, 7 ev.

staan en antwoorden te verstrekken namens uw klant. Antwoorden dient u eerst in ontwerp aan uw klant over te maken, ter goedkeuring.

Bij de minste twijfel dient u de hulp in te roepen van het Instituut. Immers, artikel 334 WIB 1992, dat eerder lijkt geschreven te zijn voor (o.m.) boekhouders die zelf fiscaal worden gecontroleerd, bepaalt dat: *”wanneer een krachtens de artikelen 315, eerste en tweede lid, 315bis, eerste tot derde lid, 316 en 322 tot 324 aangezochte persoon het beroepsgeheim doet gelden, (...) de administratie om tussenkomst van de territoriaal bevoegde tuchtoverheid (verzoekt) opdat deze zou oordelen of, en gebeurlijk in welke mate, de vraag om inlichtingen of de overlegging van boeken en bescheiden verzoekenbaar is met het eerbiedigen van het beroepsgeheim”*.

Doet u dat niet, dan komt u in de volgende netelige situatie van een ongelukkige advocaat terecht¹³, al werd de vraag om inlichtingen in deze casus wel direct gericht aan deze advocaat (en ging het dus niet om een “voorbereidingsvraag” van een boekenonderzoek van een klant): *“behoudens wanneer de wetgever ter zake in bijzondere sancties voorziet, kan het gebruik van onrechtmatig verkregen bewijs in fiscale zaken slechts worden geweerd indien de bewijsmiddelen verkregen zijn op een wijze die zozeer indruist tegen hetgeen van een behoorlijk handelende overheid mag worden verwacht dat dit gebruik onder alle omstandigheden als ontoelaatbaar moet worden geacht, of indien dit gebruik het recht van de belastingplichtige op een eerlijk proces in het gedrang brengt. Het middel dat geheel ervan uitgaat dat wanneer uit het onderzoek blijkt «dat de advocaat zijn beroepsgeheim heeft miskend en de inlichtingen of gegevens met miskennis van zijn geheim aan de administratie heeft overgemaakt, [...] die inlichtingen of gegevens [dan] [...] niet [kunnen] dienen om de belasting ten laste van de cliënt van die advocaat te heffen», faalt naar recht.”*

De advocaat in kwestie had in de onderliggende casus in antwoord op een vraag om inlichtingen (cf. informatieplicht van derden – art. 322 WIB 1992) details van zijn ereloonstaten aan zijn klant en een overzicht van de gebeurlijke betalingen aan de fiscus overgemaakt. Voorbehoud voor beroepsgeheim werd niet geformuleerd, en de hulp van de Stafhouder werd niet ingeroepen. Uit de overgemaakte inlichtingen bleek dat de klant van de advocaat niet-aangegeven beroepsinkomsten zou hebben verkregen, waarop de klant dan ook aanvullend werd belast. Tevergeefs riep de klant in dat de fiscus op deze met schending van het beroepsgeheim bekomen gege-

vens geen taxatie kon vestigen. Het Hof van Cassatie maakte in voormelde zaak toepassing van de zogenaamde “fiscale Antigoon”¹⁴, waar bewijsuitsluiting in geval van onrechtmatig bekomen gegevens slechts (zeer) uitzonderlijk wordt toegestaan.

Dat mocht bijvoorbeeld ook een onfortuinlijke aardappelboer ondervinden, die in 2016 ongewild midden in het VRT-programma “De Fiscus” terecht kwam. In “Actie patat” voerde de fiscus een visitatie uit, waaraan ambtenaren met bodycams en een hele filmploeg deelnamen, op zijn minst gezegd impressionant. Maar... de eventuele schending van het beroepsgeheim van de ambtenaren is volgens de Brugse rechter¹⁵ helemaal niet relevant. Immers, de betrokken belastingplichtige zou dezelfde gegevens hebben moeten verstrekken, ook als de ambtenaren zich zonder camera zouden hebben gemeld. Voer voor discussie...

Merk op dat in een Europese context (zoals btw) elke schending van een grondrecht (bv. privacy) wél wordt bestraft met absolute bewijsuitsluiting¹⁶, zo lezen wij in de WebMindLicences-casus (“WML”). Ons Hof van Cassatie heeft midden 2018 (“prejudicieel”) aan het Europees Hof gevraagd of een verschil in behandeling tussen btw (WML) en Inkomstenbelastingen (fiscale Antigoon) een schending van het grondwettelijk gewaarborgd gelijkheids- en non-discriminatiebeginsel uitmaakt. Wordt vervolgd.

4. Wat nu te doen? Voorafgaand boeken (digitaal) overmaken of niet?

Een strikte lezing van artikel 315bis WIB 1992 leert ons in eerste instantie dat u als boekhouder/accountant/bedrijfsrevisor, wanneer de fiscus erom verzoekt, ter plaatse de elektronische boekhouding ter inzage dient voor te leggen in een leesbare en verstaanbare vorm.

De fiscus kan ter plaatse vragen om kopies te maken van het geheel of een deel van voormelde gegevens.

Met andere woorden dient de fiscus ter plaatse te komen om aldaar de gegevens te consulteren en desgewenst een kopie te vragen.

¹⁴ Cass. 22 mei 2015, *Fisc. Act.* 2015, 21/1.

¹⁵ Rb. Brugge 22 mei 2018, 18/298/A, *Fisc. Act.* Nr. 2017/29, 13-15.

¹⁶ HvJ 17 december 2015, C-419/14 inzake WebMindLicences; zie ook recenter: HvJ 17 januari 2019 – C-310/16.

¹³ Cassatie dd. 18 januari 2018 – *FJF* 2018/61.

U(w klant) bent (is) dus geenszins verplicht om de fiscus op eerste verzoek en zonder voorafgaande vraag om inlichtingen of bezoek een kopie van de elektronische boekhouding over te maken.

Dit wordt overigens bevestigd door ons Hof van Cassatie¹⁷ dat oordeelde dat uit de samenhang van artikel 315, lid 1 en 316 WIB 1992 volgt dat de belastingplichtige niet kan worden verplicht om stukken voorafgaand aan de fiscus over te maken. De fiscus mag er wel (vriendelijk) om verzoeken. In het geval waarover ons Hoogste Gerechtshof moest oordelen, was de vraag blijkbaar “onder dwang” gesteld (“*als geen gevolg: ambtshalve taxatie, administratieve boeten en strafrechtelijke sancties*”), wat het Hof ertoe bracht het arrest van het hof van beroep te vernietigen. Maar het Hof van Cassatie liet in dit arrest in het midden wat het concreet gevolg van de onwettigheid is.

Lagere rechters die hierover al werden bevraagd, doen in de praktijk de test of “*dit gebruik onder alle omstandigheden als ontoelaatbaar moet worden geacht*” (cf. fiscale Antigoon). De boekhouder van een gecontroleerde restaurantuitbater maakte op verzoek van de fiscus een aantal gevraagde stukken over. Aangezien uit het beleefde antwoord bleek dat de vraag niet als een verplichting werd ervaren, was de werkwijze van de fiscus volgens het Brusselse Hof van beroep gerechtvaardigd¹⁸. Wanneer een vennootschap die vragen toegestuurd krijgt over een vruchtgebruikovereenkomst, zelfs met dreiging van ambtshalve taxatie en (administratieve/strafrechtelijke) boeten, “*zonder terzake enige opmerking te formuleren*” vlotjes antwoordt, is er volgens de Antwerpse rechter¹⁹ evenmin niets aan de hand.

Wanneer u(w klant) een voorbereidende vraag “onder dwang” krijgt, is het dan ook misschien beter enkel te antwoorden dat u(w klant) van oordeel is dat dergelijke vragen niet kunnen worden gesteld; desnoods met verwijzing naar de desbetreffende administratieve commentaar²⁰: “*De aanslagambtenaar mag niet eisen dat de boeken en bescheiden van de belastingplichtige naar het kantoor zouden worden gebracht (zie 315/9), of, a fortiori, dat ze er eenvoudig zouden worden afgegeven met het oog op een latere bespreking (PV nr. 120 van Van Damme, Bull. VA nr. 28, Kamer, zitting 1961-1962, blz. 1365 – Bull. 389, blz. 1477)*”.

Anderzijds blijft er natuurlijk wel de meewerkplicht, waarvan u uw klant zeker op de hoogte moet stellen. Ook van de mogelijke reacties van de fiscus bij niet-medewerking, zijnde ambtshalve taxatie, allerhande boeten en misschien zelfs dwangsommen.

Uw “*die hard*”-klanten zullen wellicht beslissen dat de fiscus dan maar ter plaatse moet komen vragen om alle boeken te kunnen inzien, zonder dat deze vooraf (digitaal) worden overgemaakt. Andere klanten zullen u wellicht toestemming geven om de gevraagde gegevens vooraf aan de fiscus over te maken, in welk geval toch zeker voorbehoud moet worden gemaakt dat deze gegevens dan veilig bewaard zullen worden onder het beroepsgeheim van de fiscus. En in dat laatste geval, vrijwillige overhandiging, kunnen zich dan nog randdiscussies voordoen, voornamelijk met betrekking tot de “*in de door die ambtenaren gewenste vorm*” (cf. art. 315bis WIB 1992).

5. Behoed u en uw klant voor mogelijke “fishing expeditions”

Zoals hierboven reeds kort aangehaald dient men wel beducht te zijn voor mogelijke “verdoken” “fishing expedition”.

Het kopiëren/overmaken van een groot aantal digitale gegevens kan nooit gebeuren in het kader van een algemeen onderzoek naar de fiscale toestand van de belastingplichtige.

De fiscus kan om die reden niet voorafgaandelijk vragen om de “*volledige boekhouding*” van uw klant over te maken voor een bepaalde periode. Het vragen van een dergelijke omvangrijke kopie zal vrijwel altijd een verboden “fishing expedition” uitmaken.

Het opvragen en overmaken van een digitale versie van de boekhouding dient namelijk te beantwoorden aan de vereisten van proportionaliteit en relevantie.

De fiscus zal bijgevolg het doel en de redenen van de vraag tot kopienamen moeten toelichten opdat het voor de gecontroleerde belastingplichtige duidelijk is welke belastingen het voorwerp uitmaken van de controle en wat het precieze voorwerp van het onderzoek is, zodat ook specifiek die informatie kan aangereikt worden.

Indien uw boekhoudsoftware het niet zou toelaten dat de boekhouding wordt opgesplitst per boekjaar, is het sterk af te raden zomaar de boekhouding over te maken.

17 Cass. 21 november 2014, *Fisc. Koerier* 2015/5, 542-545.

18 Brussel 10 december 2015, *Fisc. Koerier* 2016/5, 537-540.

19 Rb. Antwerpen 13 januari 2017, *Fisc. Koerier* 2017/07, 609-613.

20 Com. IB 92, nr. 316/5.

6. Bezint eer ge begint

Hoewel op het eerste zicht de vraag van de fiscus “vrij onschuldig” en niet “ongewoon” lijkt, dient u er zich terdege van bewust te zijn dat het overmaken van een kopie van de elektronische boekhouding heel wat risico's met zich meebrengt.

In eerste instantie dient u een specifiek mandaat te hebben van uw klant om dit te doen. Indien u geen specifiek mandaat hiertoe hebt, onthoudt u zich beter.

Daarnaast dient u er ook op toe te zien dat wanneer u stukken overmaakt, u er zich van vergewist dat deze geen stukken bevatten die worden gedekt door het beroepsgeheim.

Tot slot dient u er ook op toe te zien dat het overmaken van een kopie van de elektronische boekhouding geen “free ride” inhoudt voor de fiscus en bijgevolg een mogelijkheid biedt tot “fishing expedition”.

Wanneer de fiscus u bijgevolg vraagt een kopie over te maken van de elektronische boekhouding van uw klant

voor één of meerdere aanslagjaren, vraagt u resoluut om hun vraag concreter te maken.

En wanneer uw boekhoudsoftware het niet toelaat dat de boekhouding van uw klant wordt opgesplitst per boekjaar en gegevens bevat die door het beroepsgeheim zijn gedekt, onthoudt u zich in elk geval van het overmaken van een kopie van deze boekhouding. En nodigt u misschien de fiscus uit om een (digitaal) boekonderzoek bij uw klant zelf uit te voeren.

Als men de boekhouding ter plaatse laat inkijken of toch overmaakt is het aangewezen om uitdrukkelijk de aandacht te vestigen van de fiscus op het gegeven dat het boekhoudprogramma geen uitsplitsing per boekjaar toelaat en te verzoeken hier rekening mee te houden. Met name dat de fiscus zijn controlemogelijkheden (in het bijzonder betreffende de controleperiodes en inzake het beroepsgeheim) beperkt zijn.

Celine HENDRICKX en Leo DE BROECK
Advocaten De Broeck Van Laere & Partners

Taks op de effectenrekeningen: stand van zaken

In dit artikel schetsen wij de stand van zaken na de wet van 7 februari 2018 (BS 9 maart 2018) “houdende invoering van een taks op de effectenrekeningen” in het Wetboek van diverse rechten en taksen. Hiervoor baseren we ons vooral op (i) de administratieve circulaire van 25 mei 2018 (Ci.2018/C/65) en (ii) op het koninklijk besluit van 4 november 2018 (BS 9 november 2018).

Kort samengevat is de taks van 0,15% verschuldigd (op de eerste dag volgend op het einde van de ‘referentieperiode’) door elke “natuurlijke persoon die tijdens de referentieperiode titularis is van één of meerdere effectenrekeningen in België of in het buitenland” wanneer zijn “aandeel in de gemiddelde waarde van de belastbare financiële instrumenten op die rekeningen” ten minste 500 000 euro bedraagt. In principe wordt die taks vereffend via een inhouwing aan de bron (een ‘bevrijdende inhouwing’) door de financiële instelling (‘tussenpersoon’) waarbij de ‘ef-

ectenrekening’ wordt aangehouden. Hij is op 10 maart 2018 van kracht geworden.

We vangen onze analyse aan met een definitie van de belangrijkste juridische concepten en begrippen zodat we de materiële werkingssfeer van de voornoemde wet beter kunnen afbakenen. Daarna bespreken we een aantal specifieke aspecten die respectievelijk verband houden met de *raming* van de waarde van de betrokken financiële instrumenten, hun ‘interne’, ‘externe’ overdracht of hun overdracht ‘naar het buitenland’ en, ten slotte, de regels voor hun aangifte.

Definities – Afbakening van de werkingssfeer

– ‘Effectenrekening’: slaat op een effectenrekening aangehouden bij een tussenpersoon waarop één of meer

'belastbare financiële instrumenten' zijn ingeschreven. De administratieve circulaire Ci.2018/C/65 van 25 mei 2018 verduidelijkt dat deze inschrijving ook slaat op de vermelding van aandelen op naam op die effectenrekening (cf. punt 2).

- 'Belastbare financiële instrumenten': het gaat hier om (i) al dan niet beursgenoteerde aandelen alsook certificaten betreffende die instrumenten, (ii) al dan niet beursgenoteerde obligaties alsook certificaten betreffende die instrumenten, (iii) al dan niet beursgenoteerde rechten van deelneming in gemeenschappelijke beleggingsfondsen of aandelen in beleggingsvennootschappen die niet zijn gekocht of waarop niet werd ingeschreven in het kader van een levensverzekering of een regeling voor pensioensparen, (iv) kasbons en (v) warrants, die de administratieve circulaire van 25 mei 2018 definieert als "elk belastbaar financieel instrument aan de hand waarvan een emittent een recht uitgeeft op inschrijving, tegen een vooraf bepaalde prijs, op nieuwe door dezelfde emittent uitgegeven beursgenoteerde aandelen" (cf. punt 5). Volgens *Fiscoloog* zouden, bijvoorbeeld, de warrants gekoppeld aan een *index* of de *warrants equity linked* uitgegeven door financiële instellingen die recht geven op de tegenwaarde van een *index* of van een aandeel niet worden beoogd¹. Het – niet-gedefinieerde – begrip 'obligatie' moet hier, volgens ons, worden omschreven met behulp van het gemeenrecht. Volgens *Fiscoloog* zouden de 'vastgoedcertificaten' en de gestructureerde producten zonder kapitaalgarantie net zoals de eeuwigdurende obligaties, of nog, de *reverse convertible bonds* uit dit begrip van 'obligatie' moeten worden geweerd².
- 'Titularis': verwijst naar de natuurlijke persoon die houder is van de effectenrekening (ongeacht of deze volle eigenaar, blote eigenaar of vruchtgebruiker is) of die, door de tussenpersoon die de rekening beheert, is geregistreerd of wordt geïdentificeerd als de houder van de effectenrekening. Zowel de 'titularissen'-natuurlijke personen rijksinwoners als niet-rijksinwoners worden beoogd. Merken we op dat voor de eerstgenoemden enkel de effectenrekeningen in acht moeten worden genomen, ongeacht de plaats waar de tussenpersoon opgericht of gevestigd is terwijl voor de niet-rijksinwoners enkel de effectenrekening(en) die zij bij één of meer in België opgerichte of gevestigde tussenpersonen aanhouden in acht moet(en) worden genomen.

Ingeval de 'referentieperiode' (cf. *infra*) een einde neemt omdat de 'titularis' België verlaat (en dus niet-rijksinwoner wordt) en zijn 'effectenrekening' naar het buitenland heeft overgeheveld, dan wordt het bedrag van de taks vermenigvuldigd met een breuk waarvan de teller overeenstemt met het aantal dagen waarop hij nog rijksinwoner was tijdens de 'referentieperiode' en de noemer met het aantal dagen van de 'referentieperiode' (in principe is dat 365 dagen).

De wet van 7 februari 2018 strekt zich evenwel niet uit tot de rechtspersonen met rechtspersoonlijkheid.

Ze bevat een specifieke antimisbruikbepaling vermits ze uitdrukkelijk bepaalt dat vanaf 1 januari 2018 elke inbreng van een effectenrekening in een rechtspersoon die onderworpen is aan de Ven. B. – met als enig doel aan de nieuwe taks te ontsnappen – tot gevolg heeft dat de inbrenger van die effectenrekening als de titularis ervan zal worden beschouwd.

- 'Referentieperiode': slaat op een periode van twaalf opeenvolgende maanden die aanvangt op 1 oktober en eindigt op 30 september van het daaropvolgende jaar. In principe telt een 'referentieperiode' vier tussentijdse meetpunten, 'referentiepunten' genoemd, met name 31 december, 31 maart, 30 juni en 30 september. Naast die trimestriële 'referentiepunten' vormt de dag respectievelijk van de opening, de wijziging of de sluiting van de effectenrekening eveneens een in acht te nemen 'referentiepunt'.

Volgens de administratieve circulaire van 25 mei 2018 betekent een 'wijziging' van de effectenrekening "steeds het wijzigen van het aantal titularissen, en dit eventueel in combinatie met het vestigen van een vruchtgebruik, een borgstelling of een verhuis naar het buitenland (met dus bijvoorbeeld het einde van een referentieperiode naar aanleiding van de sluiting van een effectenrekening of het niet langer titularis ervan te zijn in hoofde van één van de co-titularissen" (cf. punt 11). Een *loutere* verkoop van de betrokken financiële instrumenten geeft daarentegen geen aanleiding tot een nieuw 'referentiepunt' (cf. punt 14 van de administratieve circulaire).

- 'Aandeel in de gemiddelde waarde': verwijst naar het gedeelte van de op de effectenrekeningen staande belastbare financiële instrumenten van de titularis dat wordt vermoed evenredig te zijn met het aantal geregistreerde titularissen van die effectenrekeningen.

1 K. HELLINCKX, L. VANNESTE, S. MERTENS, "Circulaire effectenrekeningentaks: verrassende verduidelijkingen", in *Fiscoloog* nr. 1569 van 8 juni 2018, p.10

2 *Ibidem*.

Raming

Op elk 'referentiepunt' (cf. supra) tijdens een 'referentieperiode', moet een staat worden opgemaakt van de waarde van de 'belastbare financiële instrumenten' die op de effectenrekening ingeschreven zijn. Om te bepalen of de drempel van 500 000 euro bereikt is en de taks dus verschuldigd is "worden de waarden van de staten opgemaakt op de verschillende referentietijdstippen opgeteld

	5/03	31/03	21/04	5/05	Gemiddelde waarde
Effectenrekening Mevrouw X	€ 600 000	€ 600 000	Geen aanleiding tot 'referentiepunt'	€ 0	€ 1 200 000/3 = € 400 000

De totale gemiddelde waarde van de effecten bedraagt € 400 000; de financiële instelling zal dus geen taks moeten inhouden.

Vb. 2: Mevrouw X en Meneer Y (allebei titularissen) houden samen een rekening aan waarop voor 1 500 000 euro

	31/12	31/03	23/05	30/06	5/7	30/09	Gemiddelde waarde
ER Mevr. X	€ 750 000	€ 750 000	Geen 'referentiepunt'	€ 600 000	€ 0	/	€ 525 000
ER Meneer Y	€ 750 000	€ 750 000	Geen 'referentiepunt'	€ 600 000	€ 750 000	€ 750 000	€ 720 000

De verkoop van de aandelen door Mevrouw X geeft geen aanleiding tot een nieuw 'referentiepunt' aangezien dit niet als een 'wijziging' kan worden beschouwd. Pas op de datum waarop haar titularisschap werkelijk eindigt, zal een nieuw 'referentiepunt' in acht worden genomen dat in casu onmiddellijk ook het einde van de 'referentieperiode' van Mevrouw X inluit. Voor Meneer Y, die voortaan de enige titularis is, zal men de waarde van de overgebleven effecten op de rekening in acht nemen. De financiële instelling zal zowel voor mevrouw X als voor meneer Y de taks moeten inhouden.

Overdrachten: 'externe', 'interne' overdracht of overdracht 'naar het buitenland'

De uitdrukking 'externe overdracht' duidt op een overdracht van 'belastbare financiële instrumenten' tussen effectenrekeningen gehouden bij twee verschillende tussenpersonen terwijl de uitdrukking 'interne overdracht' duidt op een overdracht van 'belastbare financiële instrumenten' tussen effectenrekeningen gehouden bij één en dezelfde tussenpersoon. Een overdracht 'naar het buitenland' ten slotte duidt in principe op de situatie waarin

en gedeeld door het aantal referentietijdstippen" (cf. artikel 154, § 1, 3° van de wet van 7 februari 2018).

Voorbeelden: cf. administratieve circulaire van 25 mei 2018, nrs.13 en 14.

Vb.1: Mevrouw X opent een effectenrekening op 5 maart 2018 en zet er diezelfde dag nog voor 600 000 euro 'belastbare financiële instrumenten' op. Op 21 april 2018 besluit zij al haar effecten te verkopen, waarna zij haar rekening definitief sluit op 5 mei 2018.

aan effecten staan. Mevrouw X besluit op 23 mei om 40% van haar deel (dus 20% van de waarden op de rekening) te verkopen. De overige 60% blijven nog 6 weken op de gemeenschappelijke rekening staan tot ze op 5 juli besluit om ook dat deel te verkopen en ook geen titularis meer te zijn.

een Rijksinwoner niet-verblijfhouder wordt en zijn 'effectenrekening' naar het buitenland overplaatst.

In de eerste hypothese (m.n. de 'externe overdracht') voorziet de wet van 7 februari 2018 in een afwijkingsregeling³ (om een dubbele aanslag te vermijden: cf. administratieve circulaire van 25 mei 2018, nr. 16), vermits "enkel de 'referentieperiode' bij de laatste Belgische tussenpersoon waarbij de effectenrekening op het einde van de 'referentieperiode' [bedoeld in artikel 152, 6°] wordt gehouden, in aanmerking wordt genomen voor het berekenen van de taks" (cf. artikel 154, § 2, 3° lid van de wet van 7 februari 2018). In principe zou dergelijke overdracht (met verandering van 'titularis' vermits de overdragende 'titularis' geen 'titularis' meer is van de 'effectenrekening' van waaruit de overdracht is gebeurd en 'titularis' wordt van de 'effectenrekening' waarnaar de overdracht is gebeurd) normaaliter twee verkorte 'referentieperiodes' doen ontstaan. Een 'externe overdracht' veronderstelt dus een overdracht (i) "van alle of een deel van de financiële instrumenten van

³ De administratieve circulaire sluit uitdrukkelijk de toepassing van de afwijkende bepalingen uit bij een interne overdracht (cf. punt 26).

een ‘effectenrekening’” (ii) naar een nieuwe ‘effectenrekening’ (iii) bij een *andere Belgische tussenpersoon*.

De situaties van ‘interne overdracht’ of ‘overdracht naar het buitenland’ zullen daarentegen doorgaans leiden tot een dubbele aanslag. In het geval van een ‘interne overdracht’, enerzijds van zodra de taks moet worden ingehouden, op het einde van een verkorte ‘referentieperiode’ (behalve bij een ‘externe overdracht’) en, anderzijds, op het einde van de ‘referentieperiode’ van de rekening waarnaar de ‘belastbare financiële instrumenten’ werden overgedragen. In het geval van een ‘overdracht naar het buitenland’, van zodra er twee belastbare tijdperken zijn: een eerste bij de bank waar de effecten aanvankelijk werden aangehouden en een tweede bij de buitenlandse bank (waaraan de effecten zijn overgedragen).

De administratieve circulaire van 25 mei 2018 preciseert welke stappen moeten worden ondernomen om de teruggave te verkrijgen conform artikel 158/5, § 1 van de wet van 7 februari 2018 (cf. administratieve circulaire van 25 mei 2018, punten 26 e.v.).

Formaliteiten en aangifteplicht

Voor de ‘effectenrekeningen’ die op een Belgische rekening worden aangehouden, wordt de bevrijdende inhouding, aangifte en betaling van de taks door de Belgische tussenpersoon verricht (cf. artikel 157 van de wet van 7 februari 2018). In alle andere gevallen (dan die welke worden beoogd in het voornoemde artikel 157) “gaat de titularis zelf over tot aangifte en betaling van de taks, tenzij hij kan bewijzen dat de taks reeds werd ingehouden, aangegeven en betaald door een tussenpersoon die niet opgericht of gevestigd is in België” (cf. artikel 158/1).

Tot slot wanneer een ‘titularis’ één of meerdere ‘effectenrekeningen’ in onverdeeldheid houdt – hetzij in zijn geheel, hetzij gedeeltelijk – in vruchtgebruik of blote eigendom, kan hij “in zijn aangifte het aandeel in de onverdeeldheid, het vruchtgebruik of de blote eigendom opgeven dat hem wettelijk of contractueel toekomt” (d.w.z. zijn werkelijk en niet zijn evenredig aandeel). In dat geval wordt een ‘gezaamenlijke aangifte’ ingediend en voegt de ‘titularis’ de bewijsstukken toe die zijn wettelijke of contractuele aandeel vastleggen, alsook dat van de andere medegerechtigden in de onverdeeldheid, het vruchtgebruik of de blote eigendom (cf. artikel 158/1, 2e lid van de wet van 7 februari 2018).

Ook de belastingplichtigen niet-verblijfhouders moeten in hun jaarlijkse aangifte het bestaan van de effectenrekening(en) opgeven waarvan zij ‘titularis’ zijn.

Besluit

Hoewel de invoering van een taks op het [loutere] bezit van een effectenrekening in de eerste plaats wordt gerechtvaardigd door budgettaire en ideologische motieven (bijdragen tot een meer *rechtvaardige* en *billijke* fiscaliteit), mogen we toch niet uit het oog verliezen dat ze de belastingadministratie – via de bijkomende aangifteplichten ten laste van de belastingplichtigen – een nieuw instrument in handen geeft om een vermogenskadaster van de Belgen in te voeren.

Gaëtan ZEYEN,
Advocaat-fiscalist aan de balie van Brussel

Noch deze publicatie, noch gedeelten van deze publicatie mogen worden gereproduceerd of opgeslagen in een retrievalstelsel, en evenmin worden overgedragen in welke vorm of op welke wijze ook, elektronisch, mechanisch of door middel van fotokopieën, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever. De redactie staat in voor de betrouwbaarheid van de in haar uitgaven opgenomen info, waarvoor zij echter niet aansprakelijk kan worden gesteld. **Verantwoordelijke uitgever**: Mirjam VERMAUT, B.I.B.F. – Legrandlaan 45, 1050 Brussel, Tel. 02/626 03 80, Fax. 02/626 03 90 e-mail: info@bibf.be, URL: <http://www.bibf.be>. **Redactie**: Mirjam VERMAUT, Gaëtan HANOT, Geert LENAERTS, Frédéric DELRUE, Chantal DEMOOR. **Adviesraad**: Professor P. MICHEL, Professor Emeritus, Universiteit Luik, Professor C. LEFEBVRE, Katholieke Universiteit Leuven. **Gerealiseerd in samenwerking met Wolters Kluwer – www.wolterskluwer.be**